

Підюков Петро Павлович, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи НАВС, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України

**ПОСИЛЕННЯ КООРДИНАЦІЇ ТА ВЗАЄМОДІЇ
СУБ'ЄКТІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ НА ДЕРЖАВНОМУ,
МІЖВІДОМЧОМУ Й ВІДОМЧОМУ РІВНЯХ ЯК ОДИН
ІЗ ЕФЕКТИВНИХ МЕХАНІЗМІВ ЇЇ ПОДОЛАННЯ
В УКРАЇНІ**

В умовах соціально-політичних перетворень, що відбуваються протягом останніх років в Україні, одне з домінуючих місць посідають проблеми ефективної реалізації державної антикорупційної політики.

Нажаль, слід констатувати, що не зважаючи на вжиті в цьому важливому форматі заходи, корупція в країні все більш набуває ознак системного антисоціального явища. Вона поширює свій негативний вплив на майже всі сфери суспільного життя, все глибше укорінюючись у ньому як основний та найбільш дієвий протиправний засіб швидкого досягнення певних цілей чи вирішення нагальних проблем. Тим самим корупція стає чи не найсерйознішою перешкодою на шляху держави до формування сучасного громадянського суспільства, його демократизації, орієнтації на цивілізовані європейські і світові цінності.

Проблеми значного й нестримного поширення корупції в країні, на наш погляд, зумовлені, у першу чергу, відсутністю ефективно налагоджених механізмів, що забезпечували б координацію і взаємодії на наддержавному (міжнародному) та державному рівнях між відповідними державними органами й установами країни та їх спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері запобігання та протидії корупції, а також відповідну взаємодію та координацію на міжвідомчих та відомчих рівнях, тобто між спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції всіх зацікавлених правоохоронних силових відомств і нарешті, взаємодію й координацію як між структурними органами і підрозділами цих відомств, так і безпосередньо в колективах кожного з них. Зрозуміло, що

визначальну роль в цьому має відіграти системний комплексний підхід до забезпечення такої координації і взаємодії.

Як нам здається, слід невідкладно переглянути й переосмислити форми й спеціальні принципи існуючої системи координації і взаємодії суб'єктів запобігання й протидії корупції, зокрема, посилити управляючі параметри цієї системи, уникнути дублювання компетенції взаємодіючих суб'єктів.

Адже для функціонування будь-якої системи соціального управління прийнятті як загальні, так і спеціальні принципи, притаманні як процесу координації, так і взаємодії, в тій чи іншій мірі забезпечуючи їх оптимальне співвідношення і застосування.

Різниця у їхньому застосуванні полягає лише в тому, яким суб'єктом і в якому форматі, на якому рівні (наддержавному, державному, міжвідомчому чи відомчому) вони реалізуються на практиці.

Основними напрямками розвитку досліджувальної моделі з реалізації функцій координації і взаємодії між антикорупційними інституціями, на наш погляд, можуть стати:

- суттєве організаційно-правове удосконалення діяльності суб'єктів запобігання і протидії корупції, в тому числі шляхом утворення нових державних інституцій, покликаних реально підвищити ефективність механізмів координації і взаємодії між ними на будь-якому із вказаних вище рівнів (наприклад, координаційних комітетів (чи центрів) на кшталт існуючих раніше, які здійснювали загальну координацію боротьби зі злочинністю в країні та її регіонах);

- створення належних умов для ефективної реалізації існуючих організаційних і правових механізмів координації та взаємодії;

- формування належного організаційно-правового підґрунтя для підвищення взаємодії суб'єктів запобігання і протидії корупції з інститутами громадянського суспільства;

- удосконалення системи державного контролю та незалежного оцінювання рівня ефективності діяльності суб'єктів запобігання і протидії корупції в цілому.

Слід мати на увазі, що такі реальні явища, як «координація» і «взаємодія», не можуть окремо існувати поза межами управлінського процесу, а узгодженість та єдність дій

суб'єктів у сфері запобігання і протидії корупції повинна простежуватись на всіх чотирьох вищезазначених рівнях.

Координація та взаємодія суб'єктів запобігання і протидії корупції на кожному з визначених рівнів повинна мати пріоритетні або першочергові специфічні спеціальні завдання, спрямовані на реалізацію стратегічних напрямів антикорупційної політики держави, а саме:

- 1) реальне забезпечення в країні принципу верховенства права;
- 2) регулярне проведення на найвищому рівні глибокого системного аналізу рівня корупції в державі, причин та умов її існування та корупційних ризиків;
- 3) мінімізацію можливостей для вчинення корупційних діянь або їх повне унеможливлення, формування антикорупційної свідомості кожного громадянина країни;
- 4) налагодження дієвого механізму фінансового контролю за доходами та видатками держслужбовців вищого і середнього рівнів, а особливо - суб'єктів безпосередньої відповідальності за корупційні правопорушення;
- 5) врахування та невідкладне втілення в життя всіх узятих Україною міжнародних зобов'язань у сфері запобігання і протидії корупції;
- 6) узгодженість антикорупційної політики з державними реформами в публічному секторі, у сфері покращання умов ведення бізнесу та в інших основних сферах підвищеного корупційного ризику;
- 7) публічне відображення результатів аналізу і оцінювання законодавчого та інституційного забезпечення запобігання й протидії корупції та напрямів їхнього удосконалення;
- 8) розроблення відповідних комплексних пріоритетів протидії і подолання корупції, посилення координації та взаємодії у боротьбі з цим найганебнішим явищем на основі широкого й відкритого їх обговорення.

І на останнє. У комплексному забезпеченні координації та взаємодії суб'єктів протидії корупції на всіх без виключення рівнях вкрай важливі виваженість і науковий підхід, особливо в державній антикорупційній політиці.

Безумовно, що розгортання діяльності новостворених органів - Національного антикорупційного бюро, Державного бюро розслідувань та Національного агентства з питань запобігання корупції - досить важливі кроки на шляху вдосконалення інституалізації протидії корупції в Україні.

Втім, вважаємо суттєвою прогалиною в чинному вітчизняному законодавстві виключення Служби безпеки України з числа уповноважених суб'єктів із запобігання та протидії корупції.

Вагомість ролі й місця цієї Служби у протидії корупції зумовлена ступенем загрози з боку останньої для національної безпеки, державного суверенітету та територіальної цілісності нашої держави. Навряд чи можна вважати припустимою ситуацію інституційного вакууму, що склалася в країні сьогодні, за якої новостворені органи ще не можуть ефективно виконувати покладені на них функції, а оптимізовані (чи ліквідовані) в результаті реформування - фактично вже позбавлені такої можливості.

З огляду на це, здається нагальним внесення відповідних змін до ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» [1] з визначенням СБ України як спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції, який має виступати одночасно досить важливим ланцюгом координації та взаємодії у кожному з визначених вище чотирирівневих вимірів, починаючи з публічної сфери, де в першу чергу, як ми вважаємо, слід створити належні умови щодо попередження, мінімізації чи унеможливлення корупційної поведінки, забезпечити безумовну і безальтернативну невідворотність відповідальності будь-яких посадових осіб, що виконують публічні функції, за вчинення корупційних діянь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/1700-18>.